

INSPRAAKRAPPORT

KRW-MAATREGELEN Delfland 2022-2027

Vastgesteld door het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op 12 oktober 2021

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Hoofdpunten inspraak.....	5
3.	Zienswijzen	7
4.	Samenvatting consequenties voor ontwerp KRW-maatregelen	18
5.	Lijst met insprekers.....	19

1 Inleiding

De verenigde vergadering van Delfland heeft op 25 juni 2020 het ontwerpprogramma voor de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) periode 2022-2027, ook wel genoemd ontwerp KRW-programma Delfland 2022-2027, vrijgegeven voor inspraak. Het ontwerp KRW-programma heeft van 22 maart 2021 tot en met 2 mei 2021 ter inzage gelegen.

Op <https://www.officielebekendmakingen.nl> is in het digitale Waterschapsblad een kennisgeving van de terinzagelegging geplaatst.

Tijdens de inspraakperiode zijn twee zienswijzen ingediend.¹ In dit inspraakrapport is beschreven hoe de zienswijzen zijn beoordeeld en hoe deze al dan niet zijn verwerkt in het definitieve KRW-programma. De maatregelen uit het KRW-programma worden bij Delfland opgenomen in het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP6). Landelijk worden de maatregelen geïntegreerd in het Stroomgebiedbeheerplan (SGBP) Rijndelta.

Ontvankelijkheid

Op grond van het bepaalde in artikel 6:9 van de Algemene wet bestuursrecht is een zienswijze tijdig ingediend als deze voor het einde van de termijn is ontvangen. Alle zienswijzen zijn tijdig ingediend.

De zienswijzen zijn ingediend door verenigingen. Gezien hun doelstellingen en activiteiten zijn Natuur- en Vogelwacht Rotta en Natuurmonumenten als belanghebbende aan te merken. Zij zijn ontvankelijk in hun zienswijzen.

Toelichting procedure

Op 12 oktober 2021 behandelt het college het KRW-programma 2022-2027 en het inspraakrapport. Vervolgens wordt het doorgeleid naar de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit (WKK) van 2 november 2021. -Het KRW-programma Delfland 2022-2027 wordt op 18 november ter vaststelling aangeboden aan de Verenigde Vergadering (VV).

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de hoofdpunten uit de zienswijzen en de reactie van het waterschap hierop weergegeven. In hoofdstuk 3 worden de zienswijzen individueel behandeld. Hier wordt per inspreker aangegeven wat zijn/haar zienswijze is, wat de reactie van het waterschap is op de zienswijze en tot welke wijziging van het ontwerp KRW-programma de zienswijze eventueel leidt. In hoofdstuk 4 wordt samengevat tot welke aanpassingen op het ontwerp KRW-maatregelenprogramma 2022-2027 de zienswijzen hebben geleid.

¹ Buiten (voorafgaand aan) de inspraakperiode is ook nog een zienswijze ontvangen op het waterbeheerprogramma (in wording). Deze zienswijze is doorgeleid naar het inzageproces voor het waterbeheerprogramma 6 en zal als onderdeel van dat proces worden beantwoord.

2 Hoofdpunten inspraak

De onderwerpen waarop zienswijzen zijn ingediend zijn divers. De beantwoording van de zienswijzen in detail volgt in het volgende hoofdstuk. Enkele punten die relevant zijn voor de duiding van de zienswijzen en de hierop afgestemde beantwoording worden hieronder kort belicht.

Doelaanpassing vs Doelverlaging

Voor het bepalen van de resultaatverplichte doelen voor de periode 2022-2027 zoals beschreven per KRW-waterlichaam zijn de landelijke kaders van het Rijk gevolgd, zoals beschreven in de Handreiking Doelafleiding van STOWA. De KRW schrijft voor dat iedere planperiode opnieuw naar de doelen wordt gekeken, zodat nieuwe inzichten in bijvoorbeeld de effectiviteit van maatregelen of natuurlijke omstandigheden op een goede manier worden meegenomen. Dit om ervoor te zorgen dat realistische doelen worden gesteld. In essentie wordt het doel per waterlichaam bepaald door bij de huidige toestand het effect op te tellen van alle mogelijke maatregelen in de periode 2022-2027. Dit proces noemen we doelafleiding en houdt specifiek rekening met de mogelijkheden en onmogelijkheden van het systeem, in dit geval de Delflandse KRW-waterlichamen. Het voorkomt dat doelen worden gesteld die, rekening houdend met de gesteldheid van het systeem, feitelijk onmogelijk zouden zijn om te halen. Dit proces is wezenlijk anders dan wat de KRW verstaat onder doelverlaging op grond van disproportionele kosten, waarbij bewust minder strenge milieudoelstellingen worden gesteld omdat herstel van het systeem onevenredig kostbaar is. Doelverlaging geldt als een uitzonderingsgrond binnen de KRW en kent een zware motiveringsplicht. Doelverlaging voor de periode 2022-2027 is in het beheergebied van Delfland niet aan de orde.

GEP vs GET

De KRW stelt o.a. ecologische doelen die de minimaal gewenste toestand van planten en dieren in het oppervlaktewater beschrijven. Deze doelen zijn van toepassing op alle KRW-oppervlaktewaterlichamen. De KRW maakt onderscheid tussen typen oppervlaktewater (zoals meren, rivieren, kustwateren). Verder is een belangrijk onderscheid dat tussen "natuurlijk water" en "ander KRW-water". De doelen voor natuurlijk water worden landelijk vastgesteld op basis van de ideale referentie. De situatie die hierbij past wordt de Goede Ecologische Toestand (GET) genoemd. Voor de niet-natuurlijke (kunstmatige of sterk veranderde) wateren bepalen de waterbeheerders de doelen conform het hierboven beschreven proces. Het maximaal te bereiken doel hierbij heet in KRW-termen het Goed Ecologisch Potentieel (GEP) dat in de regel lager ligt dan GET. Delfland kent uitsluitend kunstmatige waterlichamen: de doelen geven het potentieel aan ecologische kwaliteit weer dat kan worden bereikt na inzet van alle mogelijke maatregelen. Dat kwaliteitsniveau wijkt af van de kwaliteit die in natuurlijke wateren haalbaar is.

KRW vs overig water

Het KRW-programma beschrijft de maatregelen die de komende periode 2022-2027 (SGBP3) nodig zijn voor het behalen van de KRW-doelen in de KRW-waterlichamen. Omdat Delfland streeft naar schoon, gezond en levend water in heel het gebied zijn ook voor het overig water doelen afgeleid. De waterkwaliteit in het overig water heeft bovendien invloed op die in de KRW-waterlichamen. Voor zover maatregelen in overig water effectief bijdragen aan de waterkwaliteit in KRW-waterlichamen maken deze onderdeel uit van het maatregelenprogramma voor de KRW. Voor deze maatregelen geldt een resultaatverplichting.

3. Zienswijzen

In onderstaand overzicht treft u een samenvatting aan van de binnengekomen zienswijzen, de reactie van Delfland en of de zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het ontwerp KRW-programma. Om privacy redenen wordt de naam van de inspreker, als het om een natuurlijk persoon gaat, niet genoemd. Bedrijven en instanties worden wel bij naam genoemd.

Nr.	Zienswijze Natuur- en vogelwacht Rotta	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
1.01	Voor Natuur-en Vogelwacht Rotta is ontwikkeling van biodiversiteit door duurzaamheid een belangrijk speerpunt. Verlaging van fysisch-chemische en ecologische doelen passen niet in onze visie. U ziet aanleiding om nieuwe passende doelen, specifiek op het watersysteem van Delfland, te actualiseren voor de KRW-waterlichamen. De genoemde motivering om lagere doelen vast te stellen is voor ons aanleiding om deze zienswijze in te dienen. Wij verzoeken u dan ook de doelen niet naar beneden bij te stellen voor de komende periode 2022-2027.	De zienswijze gaat over de KRW-doelen en niet over de ontwerp KRW-maatregelen. De doelen worden vastgesteld in de regionale waterprogramma's van de provincie Zuid-Holland. Met uw instemming zetten wij deze inspraakreactie door naar de provincie voor beantwoording. Vanuit onze rol als inhoudelijke expert bij het afleiden van doelen, hieronder een reactie. Bij het uitvoeren van de watersysteemanalyses en het opstellen van de maatregelen en doelen is de geldende KRW-systematiek toegepast. De KRW kent een cyclische benadering. Voor elke planperiode worden op basis van actuele kennis en inzichten per KRW-waterlichaam passende doelen voor biologie (plant en dier) afgeleid en normen voor nutriënten. Daarbij verplicht de KRW kortgezegd het maximaal haalbare doel na te streven: ook kostbare maatregelen moeten worden getroffen als deze effectief bijdragen aan een betere waterkwaliteit. Voor de afleiding van de doelen zijn de landelijke kaders van het Rijk gevolgd, voor doelbepaling beschreven in de Handreiking Doelafleiding van STOWA. In deze aanpak wordt het doel bepaald door bij de huidige toestand het gezamenlijke effect van alle mogelijke maatregelen op te tellen. De aanpak is conform de aanpak van de collega-waterbeheerders binnen de KRW-regio Rijn-West. Daar waar in planperiode 1 en 2 de landelijke (standaard 'default') KRW-doelen van de watertypen zijn overgenomen voor de Delflandse wateren, zijn de doelen voor 2027 bepaald op basis van watersysteemanalyses die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd. Dat is maatwerk	

		per KRW-waterlichaam. In de voorstellen is dus expliciet rekening gehouden met de omstandigheden in het beheergebied van het waterschap. Daarbij wordt alleen afgeweken van de landelijke standaardwaarden als natuurlijke omstandigheden (<u>niet-beïnvloedbare</u> achtergrondbelasting met nutriënten) of negatieve gevolgen van een andere beheerpraktijk of inrichting van het watersysteem op gebruiksfuncties (o.a. water aan- en afvoer, beroepsvaart) daartoe aanleiding geven. Door menselijk handelen veroorzaakte belastingen vanuit bijv. landbouw en riolering zijn geen reden voor afwijking en aanpassing van het KRW-doel. Uiteraard blijft de berekening van de KRW-doelen een deels theoretische exercitie die zoveel mogelijk is gestoeld op bewezen kennis uit de praktijk (over aard en functioneren van de specifieke waterlichamen, oorzaken en oplossingen voor knelpunten) en blijft het de vraag of de natuur reageert zoals op basis van deze kennis mag worden verwacht. Delfland neemt de verantwoordelijkheid voor de waterkwaliteit serieus en neemt de maatregelen waarvoor wij aan de lat staan om de geactualiseerde ecologische KRW-doelen te behalen. Door het opnemen van deze maatregelen in het KRW-programma verplichten we onszelf tot uitvoering ervan uiterlijk in 2027. Voor het halen van de KRW-doelen zijn wij ook in belangrijke mate afhankelijk van de inzet van gebiedspartners op het gebied van inrichting, beheer en emissiebeperking, en adequaat Rijksbeleid.	
1.02	Het watersysteem omvat meer dan alleen de KRW-lichamen, de aandacht op het "overige water" (85 % van alle oppervlaktewateren binnen Delfland), moet nog volledig vorm krijgen: de hiervoor geldende doelen moeten nog worden vastgesteld. Naar onze mening is dat dit overig water in belangrijke mate mede bepalend voor de waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen.	Wij onderschrijven het belang van de waterkwaliteit van het overig water voor het behalen van de gewenste kwaliteit in de KRW-wateren, naast onze ambitie voor een goede waterkwaliteit in deze wateren zelf. Voor het overig water zijn in 2021 afzonderlijke doelen opgesteld. Deze worden vastgesteld in het regionale waterprogramma van de provincie Zuid-Holland. Delfland	

		ziet de waterkwaliteitsmaatregelen voor de KRW en die voor het overig water als één aanpak voor het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater in ons beheergebied. De aanpak voor KRW en overig water komt samen in het WBP6. De inspraakprocedure en bestuurlijke besluitvorming van de ontwerp KRW-maatregelen gaan vooruit op die van het WBP6 vanwege de landelijke KRW-deadlines.	
1.03	Naar onze stellige overtuiging kan hiervoor niet worden volstaan met lager gestelde doelen. Wij geven u nadrukkelijk in overweging de handhaving van ongeoorloofde bronemissies én een betere taakstellende samenwerking met gebiedspartners serieuze invulling te geven. Investeringsen gedaan in de KRW waterlichamen komen niet tot rendement als het overige water niet voorziet in goede kwaliteit. Het overige water is de voedingsbron voor de KRW waterlichamen. Afspraken over de doelen voor het overige water moeten nu snel worden gemaakt; zoals eerder aangegeven zijn deze wateren bepalend voor de kwaliteit in de KRW-waterlichamen.	Zie de beantwoording zienswijze 1.01 (doelafleiding) en 1.02 (aanpak overig water).	
1.04	Emissies door bedrijven vinden vooral plaats in het overige water. Zoals gezegd is uw organisatie ook verantwoordelijk voor de goede waterkwaliteit in deze wateren. Wij constateren bijvoorbeeld dat geen ecologie-beschermende maatregelen worden genomen bij het lozen van schermmaterialen, coatings, reinigingsmiddelen of desinfectantia door glastuinbouwbedrijven. Recentelijk onderzoek (WUR Glastuinbouw) heeft de schadelijkheid van bovengenoemde middelen op plantengroei overduidelijk aangetoond. Hiermee is het direct lozen van dergelijke stoffen op het oppervlaktewater onverantwoord en dient te worden gestopt. Landelijke algemene regels zijn hiervoor onvoldoende toereikend, uw organisatie is in de positie om 'voorschriften op maat' voor te schrijven.	Bij het opstellen van het ontwerp-KRW-programma is een effectgerichte benadering gehanteerd: ook maatregelen in overig water die nodig zijn om de KRW-doelen in de waterlichamen te halen zijn hierin meegenomen. Directe lozingen die strijdig zijn met de voorwaarden zijn niet toegestaan en hier wordt bij geconstateerde overtreding op gehandhaafd, ongeacht of het gaat om KRW- of overig water. Lozingen vanuit de glastuinbouw zijn geregeld in het Activiteitenbesluit en na inwerkingtreding van de Omgevingswet voor een belangrijk deel in het Besluit activiteiten leefomgeving. Die regelingen bieden waterschappen de mogelijkheid om maatwerkvoorschriften te stellen. De mogelijkheid tot het stellen van maatwerkvoorschriften is (en blijft) beperkt. Zo nodig maken wij gebruik van de mogelijkheid om maatwerkvoorschriften te stellen.	-

1.05	Het niet halen van KRW-doelen wordt vooral veroorzaakt door te hoge emissies bij landgebruik in de veehouderij- en glastuinbouwgebieden van Delfland. Afstemming door Delfland met de hogere overheid is hierbij noodzakelijk.	Het klopt dat in ons gebied een sleutelrol ligt bij de melkveehouderij en glastuinbouwsector bij de aanpak van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Hierover heeft afstemming plaatsgevonden met betrokkenen, zijn oplossingsrichtingen doorgesproken en is deze afstemming, bijvoorbeeld in de Emissieloze Kas, als maatregel opgenomen in het ontwerp-KRW programma. Delfland kan binnen zijn mogelijkheden invloed uitoefenen op emissies door op te treden tegen overtredingen. Ten aanzien van de emissiereductienormen verwijzen wij naar het Rijksbeleid. Zorgen over een goede afstemming van wet- en regelgeving op de praktijk worden opgeschaald via de Unie van Waterschappen en de KRW-organisatie Rijn-West (waar het Rijk en gemeenten vertegenwoordigd zijn). Zie ook beantwoording zienswijze 1.06.	
1.06	Voor genoemde planperiode worden nieuwe afspraken gemaakt, zoals bijvoorbeeld ten behoeve van het Deltaplan Agrarisch Water (DAW) en het Afsprakenkader Emissieloze kas. Afspraken binnen deze kaders moeten meer taakstellend zijn. Echter wat ons bevreemdt, is dat DAW deelname bijvoorbeeld niet verplicht is. Daarbij komt dat, voor zover wij hebben kunnen waarnemen, de gebiedsgerichte handhaving in de glastuinbouwvelden de laatste jaren onvoldoende verbetering van de waterkwaliteit heeft opgeleverd.	Delfland spant zich ervoor in door bewustwording én stimulering, de agrarisch sector te ondersteunen bij de verdere transitie naar kringlooplandbouw waarbij het sluiten van de mineralenkringloop centraal staat. In de omschakeling van de reguliere landbouw naar kringlooplandbouw loopt het gebied in Midden-Delfland ook voor op de rest van Nederland. Het is een proces waarvoor de verantwoordelijkheid, bevoegdheid en de tijdlijn bij het Rijk liggen. Van groot belang is het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (7e NAP) waarin Delfland via de Unie van Waterschappen en het RBO Rijn-West meer aandacht voor waterkwaliteit heeft gevraagd. Het klopt dat de meest recente Waterkwaliteitsrapportage een stagnatie laat zien van de verbetering van de waterkwaliteit in glastuinbouwvelden. Hoewel de waterkwaliteit het afgelopen decennium fors is verbeterd, ligt er nog een grote en urgente opgave. In het KRW-programma is	

		rekening gehouden met het continueren van de inzet van het waterschap en wordt gewerkt aan een uitwerking van nieuwe interventies voor het tegengaan van missies uit de glastuinbouw.	
1.07	Binnen het DAW en de afspraken met de agrarische sector als gebiedspartner, wordt gewezen op de transitie naar kringlooplandbouw. Deze aanpassing op systemen van de agrarische bedrijfsvoering kent geen directe relatie met doelen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Afspraken met de sector moeten naar onze overtuiging specifiek, ook op bedrijfsniveau.	Door aan te sluiten bij de subsidieregeling van gemeente Midden-Delfland, krijgt Delfland inzicht in de kringloopcijfers. Deze kunnen worden vergeleken met de resultaten van de waterkwaliteitsmetingen en de watersysteemanalyses. Over deze resultaten gaan we het gesprek aan met bedrijven over het verminderen van emissies. Daarnaast zijn met de DAW-coördinator van DAW Impuls afspraken gemaakt over stimulering vanuit LTO en de agrarische collectieven.	
1.08	Veel wet- en regelgeving is afgestemd op de te behalen KRW-normen zoals de 7e Nitraatrichtlijn, vernieuwde mestwetgeving en bestrijdingsmiddelen wetgeving. Het is aannemelijk dat bij naleving van die regelgeving de waterkwaliteit zal verbeteren. Tot onze teleurstelling zien wij dat echter niet terug in het ontwerp SGPB3.	Met verwijzing naar de beantwoording van zienswijze 1.01 zijn de KRW-doelen bepaald door bij de huidige toestand het gezamenlijke effect van alle mogelijke maatregelen op te tellen. In de voorgestelde doelen zijn <u>zowel</u> de effecten van de Delflandse maatregelen <u>als</u> de effecten van maatregelen waarvoor anderen verantwoordelijk zijn, al dan niet vanwege naleving van huidige of nieuwe wetgeving, waaronder overheden en landbouw, verdisconteerd.	
1.09	Een belangrijke verbetering van de waterkwaliteit is het voorkomen van riooloverstorten. Dit onderwerp moet volledige aandacht hebben binnen stedelijke gebieden waarbij het juist gebruiken, bijvoorbeeld het rioleringsstelsel afkoppelen, aandacht moet krijgen in SGPB3.	Maatregelen gericht op het voorkomen van riooloverstorten zijn onderdeel van de bouwsteen Emissiereductie uit het KRW-maatregelenprogramma. Het reduceren van emissies door overstorten wordt opgepakt in samenwerking met gemeenten als beheerder van de riolering en de overstorten als onderdeel van de Bestuurlijke overeenkomst en samenwerkingsagenda Netwerk Waterketen Delfland (NAD) 2021-2027 en Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen (RoSA).	
1.10	In het ontwerp SGPB3 worden geen positieve mogelijkheden onderkend in bijvoorbeeld het aanpassen van waterpeilen om de waterkwaliteit te verbeteren. De benadering is vooral gericht op adaptatie als gevolg van overtollig water en de noodzaak tot afvoeren daarvan. Het waterpeil in relatie met droogte komt nagenoeg niet	In het voorliggende maatregelenprogramma voor de derde planperiode KRW is als onderdeel van de bouwsteen 4 'anticiperen op de toekomst' wel degelijk aandacht voor de relatie droogte/ waterkwaliteit. Huidige praktijk is dat in het proces van het opstellen van een peilbesluit alle belangen van het waterschap én de	

	aan bod. Zoals bekend kennen we echter in toenemende mate grote periodes van watertekorten. Aanpassing van waterpeil is hierbij noodzakelijk, ook met betrekking tot een verminderde afbraak van organische stoffen in de bodem. Het SGPB3 gaat niet in op het grondwaterpeil(beheer). De relatie waterkwaliteit/peilbeheer van het oppervlaktewater wordt niet gelegd. De perioden van watertekort hebben een duidelijke relatie met de kwaliteit van het oppervlaktewater. Naar onze mening is het een gemiste kans om adequaat beleid over peil- en grondwaterbeheer niet in SGPB3 op te nemen.	overige belanghebbenden integraal worden afgewogen. Behoud en verbetering van de waterkwaliteit wordt expliciet meegewogen. Als onderdeel van de bouwsteen Anticiperen op de toekomst is Delfland in het gebied Midden Delfland (in samenwerking met gemeente en provincie Zuid-Holland) gestart met de voorbereiding van een gebiedspilot waarin bodemdaling in relatie tot andere belangen wordt geduid. De inzichten hieruit kunnen dienen als een basis voor verdere afspraken (denk aan beleidsaanpassingen).	
1.12	Verlaging van doelen reduceert ook de druk om nieuwe afspraken te maken met gebiedspartners zoals gemeenten en de agrarische sector. Binnen de KRW waterlichamen zijn er weliswaar natuurvriendelijk oevers aangelegd, echter binnen het totale gebied van Delfland is er een veelvoud aan kilometers harde beschoeiing aangebracht in boezem- en overig wateren. Juist natuurvriendelijke inrichting en beheer van het gehele watersysteem is noodzakelijk om de KRW-doelen te halen. Afspraken met partners moeten taakstellend en worden nageleefd.	De komende periode vergt een extra inspanning, zowel van gemeenten als boeren en glastuinbouwondernemers in het gebied. De bouwsteen Ecologische inrichting van het watersysteem uit het ontwerp-KRW-programma omvat diverse maatregelen gericht op een op de ecologie afgestemde inrichting, uitgewerkt per KRW-waterlichaam, overeenkomstig de ecologische netwerkvisie Delfland. Daar waar partijen kunnen of moeten bijdragen vanuit hun taak of verantwoordelijkheid, worden hierover afspraken gemaakt. Hiervoor zijn wij met elke gemeente samenwerkingsproces gestart.	
1.13	Onze projectgroep Projectgroep Oppervlaktewaterkwaliteit Oostland (POKO) heeft inmiddels een aantal jaren ervaring door zelf de waterkwaliteit in de overige wateren te meten en te monitoren in het gebied Oostland. Wij zijn te allen tijde bereid onze verzamelde data met de uwe te vergelijken en de dialoog hierover te voeren.	Dank voor uw aanbod. Wij kijken graag samen met u hoe uw data kunnen bij dragen aan onze gedeelde ambitie voor een goede waterkwaliteit.	
1.14	De Landscheiding door Lansingerland scheidt de polders van de hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland-Krimpenerwaard (HHSK) in deze gemeente: polders met dezelfde bodem en gebruiksfuncties. Meerdere doelen voor een aantal parameters in de ontwerpprogramma's van beide organisaties verschillen onverklaarbaar van elkaar.	Voor de afleiding van de doelen zijn de landelijke kaders van het Rijk gevolgd, waarbij de aanpak voor doelbepaling is beschreven in de Handreiking Doelafleiding van STOWA. Dat is maatwerk per waterlichaam. Om die reden kunnen parameters verschillen van waterlichaam tot waterlichaam en van waterschap tot waterschap. Met verwijzing naar de	

		beantwoording van zienswijze 1.01 zijn voor planperiode 3 de doelen voor de Delflandse wateren bepaald op basis van uitgebreide watersysteemanalyses.	
--	--	---	--

Nr.	Zienswijze Natuurmonumenten	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
2.01	Wij betwijfelen of het ontwerp KRW- programma Delfland voldoende ambitieus is op het punt van het verminderen van emissies om binnen de planningsperiode daadwerkelijk de noodzakelijke verbetering van de waterkwaliteit te bewerkstelligen. Die twijfel wordt ingegeven door de tot nu bereikte beperkte resultaten van de eerdere KRW-programma's. Maar ook door het voorliggende programma van acties, waar wordt gesproken over de noodzaak van maatregelen 'om achteruitgang te voorkomen' (p.13). Dat is in onze ogen gezien de ernst van de situatie een te minimale doelstelling.	Delfland streeft naar schoon, gezond en levend water in het hele gebied. De afgelopen planperiode voor de KRW is de waterkwaliteit in het gebied verbeterd door de inzet van de maatregelen uit de 1^e en 2^e planperiode. De komende planperiode bouwen wij hierop voort. Wij sturen bij op effectiviteit door meer inzet op het terugdringen van emissies en geoptimaliseerd onderhoud. Op basis van de watersysteemanalyses zijn voor de derde en laatste planperiode de hoogst haalbare doelen afgeleid, dat is maatwerk per KRW-waterlichaam. In de voorstellen is expliciet rekening gehouden met de omstandigheden in ons beheergebied. Door het opnemen van de maatregelen in het KRW-maatregelenpakket verplichten we onszelf tot uitvoering ervan uiterlijk in 2027. Voor het halen van de KRW-doelen zijn wij in relatie tot emissies in belangrijke mate afhankelijk van de inzet van o.a. de land- en tuinbouwsector en adequaat Rijksbeleid. Zie verder ook beantwoording zienswijze 1.01. De notie dat maatregelen nodig zijn om achteruitgang te voorkomen, slaat terug op de noodzaak om te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen (zoals klimaatverandering) en staat los van het gedeelde beeld dat de situatie vraagt om een forse inzet de komende jaren om de waterkwaliteit significant te verbeteren.	Voorstel is om de betreffende zin in het ontwerp-KRW programma aan te passen zodat duidelijk is waar "geen achteruitgang" op terugslaat.
2.02	Op het punt van emissies betreft de zorg van Natuurmonumenten drie zaken in het bijzonder. Allereerst de landbouwemissies in de vorm van mest en de als gevolg daarvan te hoge concentraties stikstof en fosfaat.	De afname van emissies vanuit de landbouw is cruciaal voor het halen van de KRW doelen. Instandhouding van de derogatie regeling helpt daar niet bij. Wij benadrukken het belang van afname van emissies en	

	Ten aanzien van fosfaat heeft Nederland een derogatie gekregen van de Europese Commissie. Het gevolg hiervan is dat de KRW-doelen waar het de fosfaatsnormen betreft structureel niet worden gehaald. Natuurmonumenten dringt er in dit verband bij uw bestuur op aan dat in overleg wordt getreden met het verantwoordelijke ministerie van LNV, opdat voor de periode 2022-2027 niet langer een derogatie van toepassing is en wordt ingezet op een hoog normeringsniveau.	maatregelen daarvoor ook op de landelijke tafels waar wij direct of indirect aanzitten. Zo hebben we ook gereageerd op het 7 ^e NAP.	
2.03	Ten tweede, de lozing van gewasbeschermingsmiddelen en de daaruit voortkomende waterverontreiniging. Delfland is, zoals ook uit de beschrijving van de toestand van de waterlichamen blijkt, in dit opzicht (nog steeds) ernstig vervuild. Tegen die achtergrond mist Natuurmonumenten urgentie en ambitie in het programma. Intensivering van de handhaving en het beschikbaar stellen van meer financiële middelen om emissies te voorkomen zijn in onze ogen absoluut noodzakelijk om tot een ingrijpende verbetering van de waterkwaliteit te komen.	Het klopt dat gewasbeschermingsmiddelen nog steeds te vaak in te hoge concentraties worden gemeten. In de afgelopen 6 jaar is met urgentie en ambitie binnen het project Gebiedsgerichte aanpak gewerkt aan het opsporen en beëindigen van lozingsroutes. In 2022 ronden we dit project af waarbij een ongekend groot aantal van meer dan 1500 ondernemingen is doorgelicht op emissieroutes. Hoewel de waterkwaliteit het afgelopen decennium fors is verbeterd, ligt er nog een belangrijke opgave. In de komende planperiode is rekening gehouden met het continueren van de inzet van de glastuinbouwaanpak aangevuld met gerichte interventies voor de glastuinbouw waaronder het (verder) versterken van de handhaving.	
2.04	Het zou hierbij ook helpen als concreet wordt aangegeven welke effecten worden beoogd met o.a. de in de factsheet aangegeven maatregelen.	De maatregelen zijn ingedeeld naar typen. Dat noemen we de bouwstenen. De bouwstenen grijpen elk in op een knelpunt voor het behalen van de KRW-doelen. Zo'n knelpunt kan zijn te hoge emissies, maar kan ook verband houden met de inrichting van het systeem. Met het uitvoeren van alle maatregelen behorend bij de verschillende bouwstenen willen wij de noodzakelijke waterkwaliteitsverbetering realiseren. De doelen zoals zijn hierop afgestemd en zijn bepaald op basis van de huidige toestand en het ingeschatte effect van de optelsom van de in factsheets aangegeven maatregelen.	
2.05	Ten derde wordt alleen de lozing van PAK's aangestipt in de zin van landelijke beleidsbeïnvloeding. Maar het waterschap heeft hier zelf ook een eigen zelfstandige taak wat betreft monitoring en probleemsignalering.	Wij monitoren op een aantal meetpunten in ons beheergebied de concentratie van een zestiental polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) in het oppervlaktewater, onder meer op meerdere locaties	

	Natuurmonumenten dringt er dan ook bij uw bestuur op aan om de monitoring op te nemen in het maatregelenpakket wat betreft de lozing van PAK's in de Schie.	in de Schie. In de waterkwaliteitsrapportages van de afgelopen jaren zijn de monitoringresultaten gepresenteerd. Omdat er nog steeds overschrijdingen optreden, blijven we de PAK's op de Schie de komende jaren monitoren. Er is inmiddels veel onderzoek gedaan naar de herkomst van de verhoogde PAK-concentraties in de Schie, maar echt een duidelijke oorzaak is niet aan te wijzen, wel hebben wij een aantal emissieroutes kunnen uitsluiten. Delfland voert n.a.v. de bevindingen reeds aanvullende metingen ter plekke uit om vast te stellen of sprake is van (actuele) emissie van PAK's.	
2.06	In het ontwerp KRW-programma wordt gesproken over 'het handhaven van een tegennatuurlijk of vast peil'. In onze visie is dat peil te laag om daadwerkelijk bodemdaling tegen te gaan en natuurontwikkeling te versterken. Als waterschap bent u in deze gebonden aan de provinciale droogleggingsnormen. Wij verzoeken u dan ook om in samenspraak met de Provincie Zuid-Holland tot aanpassing van deze normen te komen voor de periode 2022-2027, op een zodanige wijze dat er meer ruimte en bijgevolg flexibiliteit komt voor het instellen van een hoger waterpeil in voor bodemdaling kwetsbare gebieden.	Zie beantwoording zienswijze 1.10.	
2.07	Tot slot een punt dat vanuit Natuurmonumenten al vaker aan de orde is gesteld in bestuurlijke overleggen en dat in het ontwerp KRW-programma niet wordt besproken, te weten de problematiek van het tegengaan van verzilting door Delfland. Eerder heeft Natuurmonumenten aangegeven twijfels te hebben bij de doelmatigheid van de nu gevolgde aanpak, te weten het inlaten van zoet water uit het Brielse meer. Een methode die veel zoet water kost en die de in dit Deltagebied natuurlijk aanwezige zoet-zout gradiëntodeloos verstoort. De factsheet suggereert echter dat deze aanpak niet zal veranderen. Daarin wordt gesproken over de mogelijkheid van 'extra doorspoelen met water uit het Brielse meer' (p. 13).	Om verzilting tegen te gaan (maar ook vanuit bredere waterkwaliteitsdoelen) wordt in bepaalde situaties zoet water uit het Brielse Meer ingelaten als waterkwaliteitsmaatregel. Op de totale waterbalans van de Zuidwestelijke Delta gaat het om een kleine fractie. Het effect op de zoet-zout gradiënt in het Deltagebied is daarmee nihil.	

2.08	Natuurmonumenten dringt er in dit verband bij uw bestuur op aan om een verkennende studie uit te voeren naar waar hogere chloridegehaltes zouden kunnen worden toegestaan en waar niet, om vervolgens het besluit te nemen ruimere chloridenormen te hanteren in gebieden die daarvoor in aanmerking komen. Ook bevelen wij aan om in zo'n verkennende studie te onderzoeken welke alternatieve technieken en methoden mogelijk zijn om negatieve effecten door verzilting tegen te gaan. Naast het hanteren van hogere chloridenormen kan dan bijv. gedacht worden aan het gebruik van effluent, het meer vasthouden van gebiedseigen zoet water, het anders sturen van waterstromen, etc.	Wij willen dit punt in een apart overleg met u verder verkennen. Het specificeren van gebiedsgerichte normen vraagt om een zorgvuldige afweging, waarbij rekening wordt gehouden met verschillende lokale zoetwaterbelangen en haalbaarheid van bepaalde normen. Wij gaan graag met u in overleg over waar afwijkende (hogere) chloridengehaltes toelaatbaar zijn en of een doelmatige gebiedsgerichte aanpak haalbaar is. Erop gelet dat uw vraag primair het overig water betreft, willen wij dit overleg breder trekken dan het KRW-water alleen.	
------	--	---	--

4. Samenvatting consequenties voor ontwerp KRW-maatregelen

De inspraakreacties geven geen aanleiding de ontwerp KRW-maatregelen aan te passen, maar geven wel nuttige richting voor de uitwerking en uitvoering van de maatregelen binnen dit programma. Ook wordt door de reacties het belang van bepaalde maatregelen onderschreven. Met beide insprekende organisaties wordt contact gezocht om de door hen aangedragen punten te betrekken bij het vervolg bij de uitwerking van de maatregelen.

Op basis van de inspraak wordt daarnaast een tekstpassage in het achtergronddocument KRW-maatregelenplan aangepast t.a.v. 'geen achteruitgang'. Zie in de tabel hieronder de voorgestelde aanpassing. De vetgedrukte tekst in de kolom 'nieuwe tekst' is wat verschilt t.o.v. de oude tekst.

Naast de genoemde voorgestelde tekstuele aanpassing, is een verklarende voetnoot toegevoegd bij ESF 8 in tabel 1, waarmee tot uitdrukking wordt gebracht dat deze voor de duinwaterlichamen verwijst naar de toxiciteit (mate waarin toxische stoffen het waterleven bedreigen) van het oppervlaktewater (en niet naar de kwaliteit van het drinkwater dat hiervan wordt gemaakt).

Nr.	Oude tekst (<i>cursieve tekst is geschrapt</i>)	Nieuwe tekst (vet gedrukte tekst is aangepast of toegevoegd)
2.01	"aanvullende maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit en vergroten van de robuustheid van het systeem nodig zijn: de uitgevoerde maatregelen hebben effect gehad, maar zijn niet toereikend voor doelbereik. <i>De maatregelen zijn nodig voor zowel een verdere verbetering van de waterkwaliteit, als ook voor het instandhouden van de waterkwaliteit. Klimaatverandering, maar ook ruimtelijke ontwikkelingen (zoals de energietransitie) leggen een druk op de waterkwaliteit. Maatregelen zijn nodig om achteruitgang te voorkomen;</i>	"aanvullende maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit en vergroten van de robuustheid van het systeem nodig zijn: de uitgevoerde maatregelen hebben effect gehad, maar zijn niet toereikend voor doelbereik. De voor 2022-2027 geformuleerde aanvullende maatregelen zijn nodig om zowel de nog noodzakelijke verbetering van de waterkwaliteit te bereiken, als ook voor het instandhouden van de waterkwaliteit. Bovenop de huidige opgave, leggen klimaatverandering maar ook ruimtelijke ontwikkelingen (zoals de energietransitie) een extra toekomstige druk op de waterkwaliteit. In de komende periode al wordt bekeken welke beleidsinstrumenten en mitigerende maatregelen nodig zijn om toekomstige risico's te pareren;

5. Lijst met insprekers

Nr. Inspraak- reactie	Naam	Datum inspraakreactie
1.	Natuur- en vogelwacht Rotta	Datum 30 april 2021
2.	Natuurmonumenten	Datum 30 april 2021